

Stichting Max Havelaar

Jaarverslag 2009 **Stichting Max Havelaar**

Lucas Bolwerk 7
3512 EG Utrecht
Rabobank 1402.29.396
KvK 41155212

T: +31 (0)30 233 70 70
F: +31 (0) 233 29 92
E: info@maxhavelaar.nl
I: www.maxhavelaar.nl

INHOUDSOPGAVE

Jaarverslag

Verslag van het bestuur van Stichting Max Havelaar.....	pag. 4
Verslag van de directie en toekomstvisie	pag. 7
Algemeen verslag	pag. 10
Financiële strategie.....	pag. 16

Jaarrekening

Balans per 31 december 2009	pag. 19
Staat van baten en lasten over 2009.....	pag. 20
Kasstroomoverzicht over 2009	pag. 22
Grondslagen van de financiële verslaglegging.....	pag. 23
Toelichting op de balans per 31 december 2009	pag. 25
Toelichting op de staat van baten en lasten over 2009	pag. 28
Overige gegevens.....	pag. 32
Accountantsverklaring	pag. 33

Jaarverslag

Verslag van het bestuur van Stichting Max Havelaar

Stichting Max Havelaar is gevestigd te Utrecht, Lucasbolwerk 7 en ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Utrecht en omstreken onder nummer 41155212.

Stichting Max Havelaar heeft zich ten doel gesteld bij te dragen aan de ontwikkeling van achtergestelde gemeenschappen in ontwikkelingslanden. Dit doet zij door middel van het bevorderen van 'eerlijke handel': het bieden van toegang tot internationale handel onder goede voorwaarden voor kleine producenten, zodat zij zelf aan een betere toekomst kunnen werken.

Het bestuur en de directie

Het bestuur van Stichting Max Havelaar bestond in 2009 uit vier personen. Medio 2009 is Anneke van Dok afgetreden als voorzitter in verband met het voltooien van haar tweede termijn. Prof. Dr. Tineke Bahlmann is toegetreden tot het bestuur van de stichting en verkozen tot voorzitter. Het voltallige bestuur dankt Anneke van Dok voor de bijdrage die zij heeft geleverd aan de ontwikkeling van Stichting Max Havelaar. De werving van een vijfde bestuurslid is in 2009 opgestart.

Het dagelijkse management van Stichting Max Havelaar wordt gevoerd door de directeur. In juni 2009 heeft Coen de Ruiter afscheid genomen als directeur. Coen heeft een bijzondere bijdrage geleverd aan de krachtige groei van de stichting, dit mede door een sterke distributiegroei te realiseren in het levensmiddelenkanaal. Het bestuur dankt Coen voor zijn buitengewoon grote bijdrage. Peter d'Angremond is aangetreden als nieuwe directeur van Stichting Max Havelaar.

Bestuursbeleid

Het bestuur vergadert vier keer per jaar in aanwezigheid van de directie. Belangrijkste onderwerpen zijn:

- strategiebepaling en jaarplan
- financieel beleid en waardeoverdracht naar producenten
- (bij)sturing op KPI's
- personeel en organisatie
- markt, ontwikkeling en innovatie

Bezoldigingsbeleid en (neven)functies

Het bestuur van Stichting Max Havelaar is een onbezoldigd bestuur. Kosten worden vergoed. In 2009 zijn de kosten in totaal niet boven de 2000 euro uitgekomen.

Functies en nevenfuncties van de bestuursleden van Stichting Max Havelaar:

Tineke Bahlmann:

Voorzitter Commissariaat voor de Media, Hoogleraar bedrijfseconomie Universiteit Utrecht, Commissaris ING, Commissaris Nedap, Bestuurslid MVO Nederland, Bestuurslid Managementcentrum VNO-NCW De Baak, Lid Raad van Toezicht Toneelgroep Amsterdam.

Natasja van der Berg:

Freelance gespreksleider, voorzitter Stichting festival Globalisering.

Marilou van Golstein-Brouwers:

Directeur Triodos Investment management bv., Board of Trustees of Women's World Banking, BRAC Bank (Afghanistan) en KASHF Microfinance Bank (Pakistan), member of the Board of Directors of Triodos Sustainable Trade Fund en Triodos Renewable Energy for Development Fund.

Henk van der Kolk:

Voorzitter FNV Bondgenoten, Lid stichtingsbestuur FNV Mondiaal, Lid Sociaal Economische Raad.

Cees Manten:

Directeur van ACR bv. (Adviescentrum Commerciële Retailzaken) vandaar uit opererend binnen diverse directie- en managementteams binnen de branche van Foodproducenten, voorzitter van de inkooporganisatie Supertrade binnen de Foodservices branche, lid van verschillende Raden van Advies, voorzitter van Eemnes t.w. Dorpsbelang.

Strategie bepaling en jaarplan

Einde 2008 is het jaarplan voor 2009 goedgekeurd, inclusief KPI's op basis waarvan per kwartaal werd gerapporteerd en (bij)gestuurd. Terugkijkend op 2009 is vastgesteld dat het overgrote deel (80%) van de gestelde doelen is gerealiseerd. In 2009 is met de nieuwe directeur een strategie oriëntatie doorlopen. Dit heeft geresulteerd in een nadrukkelijker neergezette focus op (kern) categorieën. Ten aanzien van communicatie- en campagnebeleid ligt het speerpunt op het activeren van de Fairtrade beweging. In de organisatie worden initiatieven opgezet om het reeds ingezette proces van professionalisering verder vorm en inhoud te geven. Deze organisatieontwikkeling is belangrijk om de sterke groei van Fairtrade in goede banen te blijven leiden. Tenslotte heeft Stichting Max Havelaar er voor gekozen daar waar relevant te participeren in ronde tafel initiatieven die een bijdrage moeten gaan leveren aan verduurzaming van waarde ketens. Ondertekening van het cacao initiatief is hier een voorbeeld van.

Financieel beleid en waardeoverdracht naar producenten

Het financieel beleid is op een zestal indicatoren gebaseerd, te weten: solvabiliteit, liquiditeit, omzetgroei, waardeoverdracht, kosten en fondsverwerving. De solvabiliteitsnorm is, ondanks een toevoeging aan de reserve nog niet gehaald. De liquiditeit is voldoende om aan de verplichtingen te kunnen voldoen. Omzetgroei wordt zodanig gerealiseerd dat er geen sterke afhankelijkheid van een licentiehouders ontstaat.

Waardeoverdracht is een belangrijke indicator voor het bestuur. Deze indicator geeft aan hoe de kosten van de stichting zich verhouden tot de waardeoverdracht aan de boeren(organisaties). In 2009 is de waardeoverdrachtsratio verbeterd ten opzichte van 2008 (dus lagere kosten t.o.v. de waardeoverdracht). Het bestuur blijft strak op kosten sturen. Het rekening courant saldo van Stichting Max Havelaar is over meerdere banken gespreid.

Bestaande productcategorieën dienen te worden gefinancierd uit lopende gebruiksrechtvergoedingen. Voor de financiering van innovaties en nieuwe categorieën worden externe gelden aangetrokken. Het bestuur van Stichting Max Havelaar is zeer verheugd met de financiering van de haalbaarheidsstudie naar Fairtrade biomassa door SenterNovem in samenwerking met Eneco en ICCO.

Het feit dat Stichting Max Havelaar (in partnership met de Landelijke Vereniging van Wereldwinkels en Fair Trade Original) beneficiënt is geworden van de Nationale Postcode Loterij biedt vele mogelijkheden voor een krachtige impuls voor groei van Fairtrade in de aankomende 5 jaar.

Organisatie

Op een aantal punten is het team versterkt. Gezien de forse groei die Fairtrade gecertificeerde producten doormaken was dit hard nodig.

Arbeidsvoorwaardelijk is er een omschakeling in het pensioen systeem doorgevoerd: van eindloon naar middenloon. De pensioenkosten zijn daarmee voorspelbaarder geworden.

Markt, ontwikkeling en innovatie

De ontwikkeling die Fairtrade gecertificeerde producten doormaken in Nederland is geweldig. De groei is hoog. Nederland behoort binnen FLO zelfs tot de kopgroep van sterkste groeiers. Het bestuur is alert op groei van voldoende kwaliteit. Vastgesteld kan worden dat er een evenwichtige spreiding is van de omzet over kanalen en categorieën. Het bestuur is trots op de gerealiseerde sterke groei, in combinatie met zeer goede scores in het licentiehouders tevredenheidsonderzoek.

Er zijn ook zorgen. Op een aantal fruitsoorten lopen volumes terug. De ontwikkelingen in bananen, waar supermarktorganisatie PLUS een commitment heeft gemaakt om helemaal over te stappen op Fairtrade gecertificeerde bananen, kan en zal als voorbeeld worden gebruikt voor andere fruitsoorten. Innovatieprojecten op Jatropha (Fairtrade biomassa) en Fairtrade bonen (via een 'outgrowers' model) zijn concrete voorbeelden van innovatie waar door het Nederlandse team aan wordt gewerkt. Deze projecten kunnen in de toekomst gaan bijdragen aan continuering van de groei.

Vooruitblik

Voor 2010 verwacht het bestuur van Stichting Max Havelaar een lichte groei. De groei zal zich concentreren in de kern categorieën. De financiële stabiliteit en de mogelijkheden die het beneficiënschap van de Nationale Postcode Loterij bieden zijn geweldig. Naast de Nationale Postcode Loterij zal er hard gezocht moeten worden naar een tweede fondsverschaffer die liefst voor langere termijn nieuwe projecten van Stichting Max Havelaar wil financieren.

Utrecht, 29 juni 2010

Het bestuur van Stichting Max Havelaar,
Voorzitter Tineke Bahlmann
Penningmeester Marilou van Golstein-Brouwers
Natasja van der Berg
Cees Manten
Henk van der Kolk

Verslag van de directie en toekomstvisie

De economie is in 2009 in de greep gehouden door de financiële crisis. Zowel aandelen markten als commodity markten reageerden heftig op de aanhoudende stroom van slechte berichten. Er waren ook lichtpuntjes. Wereldmarkt prijzen voor onder meer koffie, cacao en bananen waren historisch gezien goed. Mede als gevolg hiervan ontwikkelden de inkomsten van producentenorganisaties in ontwikkelingslanden zich relatief goed. Consumenten lijken als gevolg van de financiële crisis steeds meer open te staan voor een duurzame invulling van hun consumptie: zij kiezen voor Fairtrade gecertificeerde producten.

Onderzoeksbureau GFK heeft, in opdracht van het NCDO, gemeten hoe de consumptie van Fairtrade gecertificeerde producten zich in 2009 heeft ontwikkeld ten opzichte van 2008. Dit onderzoek liet een belangrijke groei zien in het aantal Fairtrade kopende huishoudens: van 28,5% naar 39,8%. De gemiddelde besteding van Fairtrade kopers steeg van € 11,40 (2008) naar € 11,72 (2009). In totaal is het absolute bedrag dat in Nederland aan Fairtrade gecertificeerde producten is uitgegeven significant gestegen: van € 61 miljoen naar € 87 miljoen.

Ook de EKO monitor gaf (wederom) een groei in het aantal Fairtrade producten dat mensen in de schappen van hun supermarkt kunnen vinden (gemiddeld aantal producten steeg van 9 naar 15). Met recht is het kopen van producten die het Max Havelaar keurmerk voor Fairtrade voeren een makkelijke manier voor consumenten om een bijdrage te leveren aan een eerlijke en duurzame wereld.

Ook aan de zijde van ondernemingen waren er positieve ontwikkelingen. Het aantal licentiehouders van Max Havelaar groeide in 2009 van 80 naar 107 bedrijven. Bedrijven verankeren "maatschappelijk verantwoord ondernemen" in hun strategie. Een aantal ondernemingen kiest er bewust voor om niet alleen maatschappelijk verantwoord te ondernemen maar om ook eerlijk te handelen: Fairtrade. Duurzame productie (sociaal en milieu) waar een eerlijke prijs voor wordt betaald.

Sterke groei

De afzet van Fairtrade Max Havelaar gecertificeerde producten heeft een forse groei laten zien van 43% ten opzichte van 2008 (uitgedrukt in consumenten verkoop waarde). Nagenoeg alle productcategorieën hebben een bijdrage geleverd aan deze groei. Cacao, ijs, suiker, thee en vruchtensappen hebben een meer dan gemiddelde groei laten zien. Een nieuwe categorie: bloemen, is geïntroduceerd. Deze introductie heeft direct een positieve bijdrage geleverd aan de groei. Ook bezien vanuit licentiehouders is er een mooi gespreide groei. Pioniers van het eerste uur zoals bijvoorbeeld Fair Trade Original maar ook recenter toegetreten licentiehouders zoals Koninklijke Verkade en Ben & Jerry's dragen bij aan de sterke groei.

Fairtrade in cijfers

	Nationaal		Internationaal	
	2008	2009	2008	2009
Retailwaarde verkoop gecertificeerde producten	€ 61 mln.	€ 87 mln.	€ 2,9 mld.	€ 3,4 mld.
Afgedragen premie aan boeren*	€ 1,4 mln.	€ 2,2 mln.	€ 64 mln.	€ 75 mln.
Aantal Max Havelaar licentiehouders	80	107	2635	2849

*Katoen niet inbegrepen.

Ondersteuning en activiteiten

Op verschillende productcategorieën hebben ondersteunende campagnes gelopen. De katoencampagne, met focus op de hotelbranche heeft voor veel publiciteit gezorgd en heeft geleid tot een doorbraak op afzetniveau. De eerste Fairtrade hotelkamer werd in het Dorint Hotel op Schiphol geopend. Een belangrijk voorbeeld naar andere ondernemers. Het Dorint Hotel heeft inmiddels besloten een hele verdieping Fairtrade kamers in te richten.

(De katoencampagne is mede mogelijk gemaakt door ICCO)

Ook de fruitcampagne heeft gezorgd voor het nodige aan publiciteit. Ondersteunend was het rapport dat ICCO heeft uitgebracht over (aanhoudende) misstanden in de ananasteelt. Dit rapport gaf eens te meer een reden om over te stappen op Fairtrade gecertificeerde ananassen. Een van de positieve uitvloeisels van de aanhoudende aandacht voor Fairtrade gecertificeerd fruit is het besluit van PLUS supermarkten om volledig over te stappen op Fairtrade gecertificeerde bananen (effectief 2010). De ontwikkeling van een aantal fruitsoorten anders dan bananen blijft een punt van zorg en aandacht. *(De fruitcampagne is mede mogelijk gemaakt door ICCO)*

Fairtrade Week

De Fairtrade Week was wederom een groot succes. De opening vond plaats in de Brakke Grond in Amsterdam in aanwezigheid van vele licentiehouders. Rode draad door de gehele campagne was de Fairtrade SRV bus die een traject aflegde van Goes naar Groningen. Beide steden zijn trotse Fairtrade gemeentes. Onderweg werden vele steden aangedaan en tal van activiteiten georganiseerd. Cornelius Lynch, een bananenproducent uit de Windward Islands, heeft het team van Stichting Max Havelaar en vele vrijwilligers gedurende de Fairtrade Week bijgestaan. Cornelius zorgde tijdens diverse evenementen (onder andere op een school in Delft en op de Erasmus Universiteit) voor een zeer persoonlijke bijdrage door te vertellen over de meerwaarde van Fairtrade in zijn leven. Een woord van dank gaat uit naar de vele vrijwilligers die zich op locatie hebben ingezet om de Fairtrade Week tot een groot succes te maken. De Fairtrade Week zou niet mogelijk zijn geweest zonder de steun van ICCO, NCDO, Oxfam Novib, Stichting Doen, Rabobank en Triodos Bank.

Vele supermarkten in het land hebben gedurende de Fairtrade Week diverse winkelactiviteiten georganiseerd. Met als resultaat een stevige impuls van de afzet van Fairtrade gecertificeerde producten.

Tijdens de Fairtrade Week werd dit jaar voor het eerst de Fairtrade Restaurant Week georganiseerd. Bijna 60 restaurants hebben een speciaal Fairtrade menu voor hun gasten ontwikkeld. Door deze campagne is de bekendheid van Fairtrade gecertificeerde producten in de horeca in het algemeen en bij de restaurants in het bijzonder toegenomen. Tevens hebben consumenten kunnen ervaren hoe goed en lekker Fairtrade is. De verkiezing van Fairtrade gecertificeerde wijn van het jaar, door een deskundige jury onder voorzitterschap van Harold Hamersma, heeft ook bijgedragen aan het groeiend bewustzijn dat Fairtrade niet alleen eerlijk en duurzaam is maar ook erg lekker!

Fairtrade gemeenten

De Fairtrade gemeente campagne, een samenwerking van COS Nederland, de Landelijke Vereniging van Wereldwinkels, ICCO en Stichting Max Havelaar, gaat steeds meer effect krijgen. Vrijwilligers in meer dan 50 gemeenten werken aan realisatie van een aantal doelen. Als de doelen behaald zijn kan de gemeente met trots het predicaat Fairtrade gemeente gaan voeren. Goes, Groningen en later het Bildt hebben in 2009 het predicaat Fairtrade gemeente ontvangen. De Fairtrade gemeente campagne heeft er mede toe geleid dat de overheid criteria voor eerlijke handel meeneemt in haar duurzaam inkoop beleid.

Internationaal

Ook internationaal is er een goede groei gerealiseerd. De totale groei van Fairtrade wereldwijd bedroeg 15% (2009 t.o.v. 2008). Nederland bevond zich in de kopgroep van landen met een groei van meer dan 40%. Naast de groei die is gerealiseerd werkt Fairtrade Labelling Organizations International (FLO) hard aan de verdere professionalisering van haar activiteiten. Zo zijn de Product Management Organisatie en de Producer Support Unit ingevuld. Komende jaren zullen producenten en de keurmerkorganisaties hier profijt van gaan hebben. De aanhoudende internationale groei is van groot belang voor de producentenorganisaties waar wij voor werken. De groei van Fairtrade draagt direct bij aan het ontwikkelingsperspectief van miljoenen mensen in ontwikkelingslanden.

Financieel

De forse groei in combinatie met een behoudend kostenbeleid en een aantal gerichte subsidies, heeft het mogelijk gemaakt een ambitieus activiteiten programma uit te rollen in 2009. Tevens is er in 2009 een nieuw kortingsmodel voor licentiehouders geïntroduceerd.

Conform de financiële strategie heeft het bestuur besloten het resultaat toe te voegen aan de reserve, die hiermee overigens nog niet het gewenste niveau heeft bereikt.

Perspectief 2010

In de tweede helft van 2009 heeft het team van Stichting Max Havelaar haar eigen kracht en ontwikkelingen in de markt tegen het licht gehouden. Op een aantal punten is de strategie aangescherpt. Er zijn duidelijke keuzes gemaakt. Meer focus moet er voor gaan zorgen dat de groei die de afgelopen jaren is gerealiseerd gecontinueerd kan worden en dat de impact in bepaalde categorieën verder kan worden uitgebouwd. Op organisatieniveau worden stappen gezet om de ontwikkeling van Stichting Max Havelaar in de pas te laten lopen met de snelle groei die de afzet van Fairtrade gecertificeerde producten doormaakt. Processen zullen worden aangescherpt en het team wordt met 1 FTE uitgebreid (ingående april 2010).

In het cluster Nederland – België - Frankrijk is een aantal werkafspraken gemaakt waardoor taken verdeeld worden over de landen. Op een aantal punten zal hierdoor efficiënter gewerkt kunnen worden. Ook vanuit FLO blijft de professionalisering doorgaan. In 2010 zal de afdeling Global Account Management worden geïntroduceerd. Een aanpassing in de internationale structuur die de serviceverlening naar internationaal opererende licentiehouders (o.a. Starbucks, Ben & Jerry's, Nestlé, Cadbury) zal verbeteren.

Het vooruitzicht is aanhoudende groei van de afzet van Fairtrade gecertificeerde producten en het aantal licentiehouders. In grote categorieën (o.a. cacao en fruit) zien wij dat er belangrijke verbintenissen worden gemaakt, al dan niet gedreven vanuit industrie brede initiatieven. De stap van PLUS supermarkten om naar 100% Fairtrade bananen over te stappen zal in 2010 gaan bijdragen aan forse volume groei in de categorie bananen. Momenteel wordt er hard gewerkt aan de afronding van een aantal grote projecten die beogen de groei positief te beïnvloeden.

Nationale Postcode Loterij

Met trots kan Stichting Max Havelaar melden dat zij officieel beneficiënt is geworden van de Nationale Postcode Loterij. Samen met Fair Trade Original en de Landelijke Vereniging van Wereldwinkels heeft Stichting Max Havelaar zomer 2009 een voorstel ingediend bij de Nationale Postcode Loterij. Het voorstel heeft als doel de doorbraak van Fairtrade in Nederland vorm te geven. Met het beneficiëntschap zal de komende vijf jaar worden gebouwd aan een verdrievoudiging van de afzet van Fairtrade gecertificeerde producten in Nederland.

Directie Stichting Max Havelaar

Peter d'Angremond
Algemeen directeur

Algemeen verslag

Het aantal Fairtrade gecertificeerde consumentenproducten is in 2009 weer fors toegenomen. Wereldwijd zijn duizenden artikelen te koop, vooral voedingswaren. Ze worden aangeboden door inmiddels bijna drieduizend bedrijven, die zich bij Fairtrade hebben aangesloten. Ook in Nederland gingen honderden verschillende artikelen met Keurmerk langs de kassa, waarvan de basisingrediënten geleverd werden door meer dan 800 kleine-boerenorganisaties en plantagebedrijven in een zestigtal landen. Hieronder een overzicht van de Fairtrade producentengroepen op de Nederlandse markt.

Koffie als vaste basis

De prijs van arabicakoffie lag in 2009 gemiddeld op bijna 135 dollarcent per pound (454 gram). Na een dieptepunt in december 2008 stegen de prijzen in de loop van het jaar naar bijna 145 dollarcent. Daarmee lag de prijs van arabica vanaf april meestal boven de minimumprijs van Max Havelaar. Die minimumprijs, gebaseerd op de kostprijs van koffie, is vastgesteld op 125 dollarcent per pound, verhoogd met een premie van 10 dollarcent. Voor betere kwaliteiten was de minimumprijs zelfs nog korter van kracht.

Voor robustakoffie, vooral geteeld in Afrika, was die situatie geheel anders. De prijs van robusta lag het hele jaar onder de kostprijs, zoals dat in de meeste jaren het geval was sinds het Max Havelaar label in 1988 actief werd. Hier is de garantie van een minimumprijs van Fairtrade (101 dollarcent per pound) dus nog steeds hard nodig. De gemiddelde prijs van robusta lag in 2009 net onder 70 dollarcent, nadat in 2008 de prijs op bijna 100 dollarcent lag.

De relatief hoge prijzen hebben onder andere te maken met de groeiende consumptie waarbij het aanbod achterbleef. Naar schatting steeg de mondiale consumptie met een kleine 2% naar 132 miljoen balen (van 60 kg), terwijl de productie bleef steken op 124 miljoen balen. Dat tekort zal niet snel worden opgeheven, zodat de arabicaprijzen voorlopig naar verwachting relatief hoog zullen blijven. Het afgelopen jaar stond met name in het teken van de lage koffievolumes uit Colombia, waar de aanvoer achterbleef vanwege droogte. Colombia zakte op de lijst van exporterende landen daarom naar de vierde plaats achter Brazilië, Vietnam en Indonesië.

Ook in Fairtrade hadden we te maken met een lagere aanvoer uit Colombia. Dat gaf enige druk op de aanvoer van gecertificeerde koffie, m.n. op de kwalitatief betere koffie. Tegelijkertijd nam in dezelfde regio's ook de vraag toe naar koffie met andere certificeringen, zoals Utz Certified en Rainforest Alliance.

In Nederland won de hoeveelheid Utz- en Rainforest-gecertificeerde koffie terrein, vooral op de institutionele markt van bedrijven en instellingen. De speciale aandacht van Max Havelaar voor deze out-of-home-markt wierp ook zijn vruchten af. Veel nieuwe bedrijven en instellingen vulden hun mvo-beleid in door om te schakelen naar koffie met het Max Havelaar keurmerk voor Fairtrade. Dat resulteerde in een groei van 18%. Het consumentenkanaal was minder succesvol. Veel koffiebranders bouwden in 2009 hun verpakkingen om. Dat leidde tot onrust op de winkelschappen en hield groei in de supermarkten tegen. Per saldo leverden de koffieontwikkelingen een daling in de verkopen op van 4%. Internationaal groeide de afzet van Fairtrade koffie met 12% naar bijna 74 miljoen kilo.

Met de verkoop van bijna 3 miljoen kilo in Nederland ontvingen organisaties van kleine koffieboeren extra inkomsten van € 1,2 miljoen. Dat was meer dan in 2008, o.a. door een betere dollarkoers en een hogere premie. Daarnaast werd 35% van alle Fairtrade koffie ook als biologisch verkocht, wat een hogere prijs (20 dollarcent per pound extra) voor de boeren opleverde. Door de totale internationale Fairtrade verkopen ontvingen boerenorganisaties naar schatting zelfs € 15 miljoen extra bovenop de reguliere marktprijs.

De premies worden op heel verschillende manieren ingezet. Maar Fairtrade is meer dan een minimumprijs en premie. Een impactstudie in 2009, eerder door Franse onderzoekers uitgevoerd onder koffieboeren e.a. geeft aan dat de algemene positie van boerenorganisaties door de relatie wordt versterkt (zie: 'Ontwikkeling in eigen hand'). En in Groot-Brittannië verscheen een overzicht van de resultaten van Fairtrade op basis van 80 studies die naar Fairtrade werden verricht (zie: 'The last ten years. A comprehensive Review of the Literature on the Impact of Fairtrade, NRI, september 2009'). Ook daar komt een uiterst positief beeld over de impact van Fairtrade naar voren.

Fruit: een breed assortiment

Fruit beleefde een zorgwekkend jaar. De verkoop van bananen bleef weliswaar licht groeien, maar de afzet van ander fruit liep met meer dan 20% terug. Dat betrof vooral sinaasappels, mandarijnen, mango's en ananassen. De terugloop gold niet alleen Nederland, andere landen waar fruit met Fairtrade label in de schappen ligt, gaven eenzelfde beeld te zien. Wereldwijd werd er (buiten bananen) 20 miljoen kilo aan vers Fairtrade fruit verkocht.

De belangrijkste reden voor de daling wordt gezien in de druk op consumentenprijzen. Het prijsverschil tussen regulier en Fairtrade fruit was het afgelopen jaar groot, waardoor supermarkten minder geneigd waren het Fairtrade fruit op te nemen. Volgens de Nederlandse Fruittelers Organisatie verkopen supermarkten fruit vaak ver onder de kostprijs en wordt het vaak ingezet in de prijzenoorlog tussen winkels. Daarnaast is fruit (buiten bananen) binnen Fairtrade nog een relatief nieuw product, waardoor het nog geen sterke positie binnen de supermarkten heeft veroverd. Retailers zien (Fairtrade) fruit blijikbaar als een risicovol product, zeker in een tijd van financiële crisis. Aan de andere kant groeide ook het besef over de noodzaak van Fairtrade, wat perspectief biedt voor meer afzet in het winkelkanaal in de komende jaren.

De moeilijke positie van fruit gold niet voor fruitsappen. De verkopen groeiden met 18% en wereldwijd zelfs met meer dan 60%.

Bananen

De groei in de verkopen van Fairtrade bananen zette ook in 2009 door. Met een omzet van bijna € 10 miljoen, vormden ze met koffie en chocola het belangrijkste Fairtrade-product. Bijna 4,8 miljoen kilo bananen ging in 2009 langs de kassa: 3% meer dan in 2008. Wereldwijd gaat Fairtrade om meer dan 311 miljoen kilo.

De verwachting is dat het volume in Nederland het komend jaar flink zal stijgen, want aan het eind van het jaar kondigde de supermarktketen PLUS aan dat ze in het nieuwe jaar al haar bananen zal omzetten naar Fairtrade. Die bananen worden geleverd door Fyffes, waardoor deze importeur met Dole (aan Albert Heijn) en AgroFair (vele andere winkelkanalen) in Nederland een derde belangrijke Fairtrade leverancier gaat worden. Ook de ontwikkelingen bij Albert Heijn kunnen een nieuw verkoopimpuls gaan betekenen. De grootgrutter bracht in 2009 de Fairtrade bananen onder haar nieuwe huismerk 'puur & eerlijk'.

De groei van bananen betrof met name conventionele bananen. Daardoor nam het aandeel biologische Fairtrade bananen relatief af. In 2009 droeg zo'n 65% van de bananen naast het EKO- het Fairtrade label. De Nederlandse verkopen van Fairtrade bananen in 2009 zorgden ervoor dat ruim US\$ 600.000 extra naar bananenboeren kon worden overgemaakt, met name naar bananentelers in Peru en de Dominicaanse Republiek.

Sinaasappels en ander citrus

De consumptie van citrusfruit staat in Nederland onder druk. Consumenten kiezen steeds vaker voor exotisch fruit. Binnen citrus verliest de sinaasappel terrein aan de mandarijn en ander citrusfruit. In volume zijn sinaasappels echter nog steeds veruit de belangrijkste citrusvrucht. De terugloop in de verkoop van Fairtrade sinaasappels bepaalt dan ook het beeld: een afname met 28% naar een kleine 520.000 kilo. Ook van mandarijnen werd na een hoopvolle start in 2008 weer minder afgezet. Daarentegen werden voor het eerst limoenen en citroenen onder het Max Havelaar label verkocht en werden er meer grapefruits verkocht.

Bijna al het citrusfruit komt uit Marokko en Zuid-Afrika, maar producenten in Argentinië en Egypte leveren ook kleine hoeveelheden onder Fairtrade. Ruim € 20.000 ging er door de Nederlandse verkopen extra naar de arbeiders op de verschillende citrusplantages.

Wijn en druiven

Bijna 745.000 liter wijn vond in 2009 zijn weg naar de consument. Dat is 8% meer dan in 2008, maar minder stormachtig dan in 2008. Belangrijkste reden is dat Fairtrade wijn afgelopen jaar minder in kerstpakketten werd opgenomen. In wijn kan het al of niet doorgaan van een paar orders met kerst het jaarbeeld al bepalen.

Ook de verkoop van verse druiven nam toe. De afzet verviervoudigde weliswaar, maar de volumes bleven nog bescheiden.

In oktober vond voor het eerst de verkiezing plaats van de beste Fairtrade wijn in Nederland. Een panel van wijnxperts maakten daarvoor een keuze uit 35 verschillende wijnen met het Fairtrade label. Het overgrote deel van de Fairtrade wijn komt van plantages in Zuid-Afrika. Daarnaast kwam er wijn van producenten in Argentinië en Chili.

De verkoop van wijn en druiven in Nederland leverde de arbeiders op de druivenplantages ruim € 50.000 extra op. Internationaal ging echter bijna 12 miljoen liter wijn onder het Fairtrade keurmerk over de toonbank.

Ananas

Ananas beleefde in 2009 een doorbraak: de eerste ananas in blik kwam in het najaar op het supermarkt schap. Onder 'puur & eerlijk' is het product te vinden bij Albert Heijn. Maar onder het eigen merk van leverancier Fair Trade Original is het ook te koop in Wereldwinkels. De ananassen komen van kleine ananastelers uit Thailand.

Het nieuwe product kon de teruggang in de verkoop van verse ananas niet keren, maar zorgde er wel voor dat de afzetdaling beperkt bleef tot ongeveer 20%. Ruim 213.000 kilo ananas vond zijn weg naar de Nederlandse consument, goed voor ruim € 7500 aan extra inkomsten voor ananastelers. Naast producenten in Costa Rica gingen afgelopen jaar ook telers uit het Afrikaanse Ghana ananas leveren.

Mango's

Mango's staan bekend als een moeilijk vermarktbaar product. Door de grote prijsverschillen met de reguliere mango's besloot Albert Heijn met de verkoop van mango's te stoppen. Mede daardoor verloren Fairtrade mango's een derde van hun afzet. Dat is erg jammer want kleine boeren in Senegal, Brazilië, Peru en Burkina Faso popelen om meer op de Fairtrade markt af te zetten. Ruim 51.000 kilo ging in 2009 in Nederland onder het keurmerk langs de kassa.

Avocado's

De verkopen van avocado's stegen licht naar ruim 42.000 kilo. Belangrijkste probleem voor supermarkten lijkt te zijn dat de avocado's niet het hele jaar rond geleverd kunnen worden. De levering door plantages in Zuid-Afrika moet aangevuld worden met avocado's uit Zuid-Amerika, maar goede producentenpartners konden er nog niet worden gevonden.

Gedroogd fruit

Voor het eerst was er in 2009 ook gedroogd fruit onder het Max Havelaar keurmerk voor Fairtrade beschikbaar. Ruim 1500 kilo biologische dadels, afkomstig uit Tunesië, vond afgelopen jaar zijn weg naar de consument.

Fruitsap

De afzet van fruitsap steeg in 2009 opnieuw fors. De verkopen in Nederland namen met 18% toe naar ruim 1,6 miljoen liter. De toename is onder andere toe te schrijven aan de lancering van sap (appelsap en tropisch sap) van leverancier Fair Trade Original onder het huismerk 'puur & eerlijk' van Albert Heijn. Het concern lanceerde dat concept in juni. Maar ook zette de sap verkoop in andere winkels in de eigen verpakking van Fair Trade Original door, net als de sappen in winkels van Lidl. Volledig nieuw was de lancering van biologische sappen onder het merk 'Goedsap', met sap uit West-Afrika. De verkopen leverden de sap producenten in met name Brazilië, Cuba en Zuid-Afrika ruim € 20.000 aan extra inkomsten op. Maar de totale inkomsten namen veel fors toe want de totale verkopen van Fairtrade sap wereldwijd groeide in 2009 met ruim 60% naar meer dan 45 miljoen liter.

Grote groeiers: cacao, suiker en ijs

Cacao

Het eerste volledige jaar dat Koninklijke Verkade al haar chocola onder het Max Havelaar keurmerk van Fairtrade aanbod, resulteerde als verwacht in een forse groei in de totale omzet van Fairtrade chocola in Nederland. De omzet steeg naar bijna € 24 miljoen en de verkoop steeg met 165% naar meer dan 2,1 miljoen kilo.

De verkopen namen echter ook toe door uitbreiding van de distributie. Zo bracht Albert Heijn extra chocola onder haar huismerk 'puur & eerlijk' en sloten zich enkele kleine nieuwe licentiehouders met nieuwe producten bij Max Havelaar aan. Een krachtige impuls vormde ook de Groene Sint-campagne van Oxfam Novib, die winkelketens direct aansprak op hun verkoop van niet-duurzame Sinterklaasletters. Dat heeft de bewustwording in Nederland over de herkomst van chocola

aangewakkerd en verder versneld. Dat leidt mogelijk tot een breder aanbod van Fairtrade gecertificeerde chocoladeletters in het komend jaar.

Duurzame chocola was ook volop in het nieuws omdat de Ministeries van Landbouw, VROM en Ontwikkelingssamenwerking ernaar streven alle Nederlandse stakeholders te bewegen de cacaosector te verduurzamen. Verschillende gesprekken vonden daartoe plaats die in 2010 tot concrete afspraken moeten leiden.

Voor de Nederlandse Fairtrade chocolade, aangevuld met cacao poeder voor chocolademelk, leverden cacao boeren in vooral West-Afrika naar schatting bijna 1,6 miljoen kilo cacao bonen. Die verkoop zorgde voor extra premie-inkomsten voor de cacao telers van bijna € 175.000 en ruim € 40.000 voor suikertelers. De inkomsten vormen maar een deel van hun totale extra inkomsten, want wereldwijd verkochten cacao boeren in 2009 bijna 14 miljoen kilo cacao bonen voor de Fairtrade markt.

Suiker

Met de groei van chocola onder Fairtrade steeg ook het volume Fairtrade suiker, want chocola bestaat vaak voor meer dan de helft uit suiker. Bijna 1 miljoen kilo suiker werd in de verschillende cacao- en chocolade producten verwerkt. Daarnaast kwamen meer artikelen op de markt waarin suiker een belangrijk bestanddeel is. IJs was daarbij het voornaamste product. Aan suiker als ingrediënt werd in 2009 nog eens zo'n 100.000 kilo verwerkt. Tenslotte werd er meer suiker als suiker verkocht, waardoor in 2009 in Nederland meer dan 1,3 miljoen kilo aan Fairtrade suiker direct of indirect werd afgezet, circa tweeënehalf keer zoveel als een jaar eerder. Wereldwijd werd bijna 90 miljoen kilo suiker in Fairtrade-producten opgenomen.

Van de verkopen profiteerden de rietsuikerboeren in vooral Paraguay, Malawi en Costa Rica. Voor elke verkochte kilo suiker ontvingen ze naar schatting 6 dollarcent meer, dat wil zeggen bovenop de reguliere marktprijs.

IJs

De groei in de verkoop van ijs ging in 2009 onverdroten voort. In 2009 werd in Nederland 625 duizend liter ijs verorberd, 60% meer dan in 2008. Ben en Jerry's nam een vierde smaak in haar assortiment op en kondigde in september aan dat het bedrijf wereldwijd al haar ijs onder het Fairtrade keurmerk zal brengen. Naast extra inkomsten voor de suikerboeren leverde de verkoop van ijs ook inkomensvoordelen op voor de vanilletelers, met name in India.

Perspectief voor katoen

Katoen liet het afgelopen jaar een enorme groei zien ten opzichte van 2008. Er werden ruim 500.000 artikelen meer verkocht dan een jaar eerder. De katoencampagne begon in 2008 als een consumentencampagne. De 'Foute Nacht' in het Amsterdamse Paradiso, onderdeel van die campagne, leverde Max Havelaar in maart de 'Gouden Giraffe' op, de prijs voor het beste event in de categorie goede doelen.

Max Havelaar besloot in 2009 echter de bakens in het katoenproject, ondersteund door ICCO, wat te verzetten en zich naast huishoudtextiel meer te richten op hoteltextiel. Op 15 oktober startte de hotelcampagne met de opening van de eerste Fairtrade hotelkamer in het Amsterdamse Dorint Hotel. De hotelcampagne trok veel aandacht en het eerste hotel zal ongetwijfeld navolging krijgen.

Ook de opening van de Fairtrade Week in november zette Fairtrade katoen in de schijnwerpers.

Toekomstige echtparen werden opgeroepen om 'fair' te gaan trouwen, wat in 2010 zijn beslag moet krijgen. Verder vond in die periode in samenwerking met de Rabobank een katoencongres plaats en reisde een delegatie naar het Afrikaanse Mali voor een bezoek aan een coöperatie van kleine katoentelers. Daar waren de eerste effecten van de Fairtrade verkopen te zien, zoals een centrum voor verloskunde waar vrouwen op een veilige manier van hun kind kunnen bevallen. Naast Afrika komt Fairtrade katoen ook uit India.

De aandacht voor Fairtrade katoen moet zich de komende jaren vertalen in een grotere markt voor Fairtrade-katoen. Het biedt perspectief dat verschillende bedrijven zich in 2009 als licentiehouder aanmelden bij Stichting Max Havelaar. De groei van Fairtrade-katoen in 2009 is daarom nog maar een begin.

Nieuw: bloemen en olijfolie

Bloemen

Al enkele jaren werden in een aantal ons omringende landen bloemen onder het keurmerk van Fairtrade verkocht. In Nederland hebben we lang getwijfeld over de introductie van bloemen, omdat ze gezien worden als een puur Nederlands product. Dat bijvoorbeeld 90% van de rozen gekweekt worden in Oost-Afrika is bij consumenten nagenoeg onbekend. De handel daarentegen toonde toenemende interesse voor een Fairtrade label op bloemen.

In januari 2009 was het zover: de eerste Fairtrade bloemen, rozen en trosanjers, kwamen beschikbaar voor de Nederlandse consument. De Groningse burgemeester Wallage nam op 8 januari bij bloemenveiling FloraHolland in Eelde het eerste Fairtrade rozenboeket in Nederland in ontvangst. Bloemengroothandel Jilderda bracht de rozen, afkomstig van een bloemenplantage in Zimbabwe, op de markt. Ze waren te koop bij diverse supermarkten (C1000, Spar en Coop winkels) en zes bloemisten in het noorden van Nederland. Eerder die week begon Albert Heijn met trosanjers van een bloemenplantage uit Kenya. Later werden rozen aan het assortiment toegevoegd. De bloemen, geleverd door het bedrijf Bloom, werden later onder het huismerk 'puur & eerlijk' verkocht. Een derde aanbieder was 't Groen Loo. Dat deed het bedrijf onder de noemer van Stuurbloemen.nl, een initiatief dat rozen per post thuis bezorgd (zgn. brievenbusbloemen). Ook deze rozen kwamen van een Kenyase bloemenplantage. Arbeiders op de verschillende bloemenplantages kunnen de premiegelden naar eigen voorkeur besteden.

De verkopen namen direct een grote vlucht en eind 2009 bleken al meer dan 1,3 miljoen stelen verkocht. Het product groeide daarmee meteen al uit tot een van de belangrijkste producten onder het Max Havelaar keurmerk van Fairtrade.

Olijfolie

In september werd in Haarlem olijfolie met keurmerk gelanceerd. Met het hoogwaardige product worden 1700 olijfboeren in Palestina ondersteund, die mede door het conflict met Israël moeite hebben hun olijven af te zetten en hun hoofd boven water te houden. De producenten worden in hun streven gesteund door de organisatie Canaan Fairtrade in Jenin. De olijfolie is in twee smaken verkrijgbaar in alle winkels van WAAR en in een toenemend aantal natuurvoedingswinkels. In 2009 werd in Nederland al meer dan 3600 liter en enkele honderden kilo's olijven verkocht.

Kleine producten: rijst, thee, honing en noten

Rijst

De groei in de verkoop van rijst zette in 2009 goed door. De rijst, op de markt gebracht door Fair Trade Original, werd in 2009 bij Albert Heijn ook onder het huismerk 'puur & eerlijk' gebracht. Dat betekende een extra impuls, aangevuld met de groeiende verkopen van rijst in de winkels van Lidl. De afzet groeide met ruim 40% naar 288.000 kilo. De rijst wordt geteeld door kleine boeren in Thailand en India. Internationaal ging in 2009 al meer dan 5 miljoen kilo over de toonbank.

Thee

Thee kende in 2009 een sterke groei. Bijna 132.000 kilo ging langs de kassa, een toename van 72%. Deze groei is opmerkelijk want jarenlang gaf Fairtrade thee in Nederland nauwelijks ontwikkeling te zien. Mogelijk is hier sprake van een inhaaleffect, want internationaal nam de verkoop van Fairtrade thee het afgelopen jaar nauwelijks toe. Wereldwijd werd in 2009 11,5 miljoen kilo onder Fairtrade label afgezet.

In Nederland kwam de groei vooral tot stand in de institutionele markt. Koffiebranders breidden hun koffieconcept uit met Fairtrade thee. Maar ook onder retailers nam de aandacht voor thee toe, al moeten de resultaten daarvan nog duidelijker zichtbaar worden. In 2009 nam Hema voor het eerst thee op met het Max Havelaar keurmerk.

De groeiende verkopen in Nederland geven theeproducenten meer perspectief. De Nederlandse verkopen in 2009 leverden hen bijna € 50.000 aan extra inkomsten op. Voorheen waren het vooral theetelers in Afrika, maar het aandeel van Aziatische thee groeit. Daarvan profiteren met name theeplukkers in Sri Lanka en India.

Honing

Honing onder het Max Havelaar label is al jaren beschikbaar op de Nederlandse markt (vooral in Wereldwinkels en Natuurvoedingswinkels). Verkopen stegen ook in 2009, met 18% naar ruim 100 duizend kilo, maar de volumes blijven nog altijd beperkt. Het aanbod betreft honing als broodbeleg en

honingwafels. Onder Fairtrade ging het afgelopen jaar wereldwijd ruim 2 miljoen kilo honing langs de kassa.

Noten

Noten, een klein product, werden in 2008 onder het Fairtrade label op de Nederlandse markt gelanceerd. In 2009 verdubbelde de verkoop naar 23.000 kilo, vooral in de vorm van pinda's. Boeren uit Mozambique en Malawi leverden de pinda's. Internationaal vond al 860.000 kilo Fairtrade noten de weg naar de consument.

Toekomst: groene stroom?

Al in 2007 startte Stichting Max Havelaar een samenwerking met energieproducent Eneco en ontwikkelingsorganisatie ICCO om te onderzoeken of een Max Havelaar keurmerk op stroomvoorziening tot de mogelijkheden kan behoren. De inzet van Max Havelaar is dat de armste landen en producenten kunnen meeprofiten van de wens biomassa in te zetten voor energievoorziening. In 2008 werd uitgebreid onderzoek in Tanzania gedaan naar de mogelijkheden van jatropha, een struik die noten levert waaruit olie gewonnen kan worden. Het onderzoek, dat vele fasen kent en door de financiële crisis vertraging opliep, werd in 2009 voortgezet. Voorts werd het project uitgebreid doorgesproken met coöperaties van boeren in Tanzania, die uiteindelijk de jatropha moeten gaan leveren. Hoewel veel voortgang is geboekt, kon eind 2009 de vraag nog niet definitief beantwoord worden of groene stroom onder Fairtrade inderdaad van de grond zal komen.

Afzet van Fairtrade producten in Nederland (2008/2009)

Afzet in kilo*			
Product	2008	2009	Index
Koffie	3.091.268	2.977.892	96
Cacao/chocola	806.888	2.136.885	265
Bananen	4.633.629	4.761.289	103
Vruchtensap	1.377.057	1.621.177	118
Overig fruit	1.254.264	956.252	76
Honing	87.118	100.768	116
Koeken e.d.	71.449	82.958	116
Noten	12.308	23.126	188
Olijfolie/olijven	0	4.383	n.v.t.
Rijst	203.840	288.075	141
Suiker	94.294	221.869	235
Thee	76.691	131.636	172
Wijn	689.334	744.629	108
IJs	392.949	624.745	159
Totaal voedselproducten	12.791.089	14.675.684	115

* Vruchtensap, wijn en ijs in liters.

Afzet*			
Product	2008	2009	Index
Bloemen	0	135.780	n.v.t.
Katoenartikelen	256.526	829.107	323
Totaal overige producten	256.526	964.887	376

* Bloemen in bossen van 10 stelen; katoen in eenheden textiel.

Financiële strategie

Stichting Max Havelaar heeft een financiële strategie die is gestoeld op zes aspecten/indicatoren.

1) Solvabiliteit

Om nu en in de toekomst de continuïteit van Max Havelaar te waarborgen, is het nodig dat er reserves zijn. Het besteedbaar vermogen moet ook in mindere tijden voldoende hoog zijn.

Er is geen vaste regel of norm voor een verantwoorde hoogte van het vermogen. Voor de vaststelling van de norm hebben wij een inventarisatie gemaakt bij een aantal organisaties dan wel voorschrijvende instellingen (zoals het CBF). De richtlijn van het CBF is maximaal 1½ maal de jaarlijkse (totale) kosten.

Max Havelaar kiest als norm voor het eigen vermogen minimaal één jaar de vaste kosten van de organisatie. Onder de vaste kosten worden verstaan de bestuurs-, vaste personeels-, huisvestings-, kantoor-, controle- en internationale activiteiten kosten. De variabele kosten variëren met de omzet en hoeven dus niet gereserveerd te worden.

Volgens deze norm zou het eigen vermogen € 989.000 moeten zijn. Ondanks de toevoeging van het positieve saldo aan de Continuïteitsreserve is aan deze norm nog niet voldaan (€ 847.081 versus € 989.000).

2) Liquiditeit

Per einde 2009 is Max Havelaar liquide genoeg om aan haar verplichtingen te voldoen. Tevens staan er geen overtollige bedragen op de rekening courant. Max Havelaar kiest ervoor om haar financiële middelen niet te beleggen. Het past niet bij een organisatie als Max Havelaar om te beleggen in risicovolle waardepapieren. Aan de norm op gebied van veilige belegging is voldaan.

3) Omzetgroei

Max Havelaar streeft naar een niet te grote afhankelijkheid van een bepaalde productgroep of distributiekanaal. Het aandeel in de licentie inkomsten van een bepaalde productgroep zou niet boven de 50% van het totaal moeten komen. Koffie is de grootste productgroep, maar blijft onder de norm van 50%. De organisatie heeft de afhankelijkheid van koffie teruggebracht, doordat de andere Max Havelaar-producten groeien.

Ook op het gebied van distributie is Max Havelaar afhankelijk van een beperkt aantal spelers. Spreiding van de afzet over meerdere producten, supermarkten en Out of Home gebruik is essentieel om dit risico te verdelen.

4) Waardeoverdracht

Max Havelaar heeft ontwikkeling van boerenorganisaties in ontwikkelingslanden als doel. Deze ontwikkeling kan op vele manieren plaatsvinden en er is een scala aan indicatoren relevant. Stabiliteit van inkomsten –ook in moeilijke tijden- is een belangrijk middel om de ontwikkeling te ondersteunen. Deze uit zich binnen Fairtrade door middel van een gegarandeerde minimumprijs en de Fairtrade premie. Voor onze financiële strategie vinden wij het belangrijk een doelstelling te formuleren die de financiële voordelen van boerenorganisaties afzet tegen de systeemkosten van Max Havelaar.

Wij definiëren de waardeoverdracht als volgt: Fairtrade afzet x (Fairtrade minimumprijs + Fairtrade premie).

Overigens is dit niet geheel te beïnvloeden door Max Havelaar. Het is ook afhankelijk van de dollarkoers.

De systeemkosten daarentegen zijn wel te beïnvloeden. Max Havelaar wil tegen zo laag mogelijke systeemkosten de waardeoverdracht aan boeren(organisaties) optimaliseren. Als definitie van de systeemkosten nemen wij de licentiebijdragen. Max Havelaar stelt als norm maximaal 12,5% van de waardeoverdracht aan systeemkosten te maken.

Als norm hanteren we: systeemkosten/waardeoverdracht < 12,5%.

Ondanks de beperkingen van de norm is een maatstaf die de verhouding weergeeft tussen de kosten van Max Havelaar en de financiële voordelen van de boeren een goede indicator om de effectiviteit weer te geven van Max Havelaar. Het CBF hanteert een norm van maximaal 25% van de wervingskosten om geld te genereren voor projecten. Wij vinden dat Fairtrade een betere ratio zou moeten hebben.

De licentiebijdrage is in 2009 € 1.377.284 en de waardeoverdracht € 15.400.000. Dit is 9% en dat betekent dat de norm gehaald is (2008: 11%).

Max Havelaar wil haar efficiëntie verder verhogen en zal bij blijvende groei haar licentiebijdrage verder verlagen.

5) Kostenbeleid

Kostenbewustzijn en een kritische kijk op de uit te geven kosten zijn essentieel voor Max Havelaar. In 2009 gaf Max Havelaar € 2,1 miljoen uit. De belangrijkste uitgaven zijn personeelskosten (36%), communicatie (37%) en FLO (11%).

Max Havelaar heeft in vergelijking met zusterorganisaties binnen FLO een relatief kleine staf. Strak budgetbeleid blijft noodzakelijk om de kosten goed te blijven evalueren. Max Havelaar wil in 2010 de samenwerking met de zusterorganisaties in België en Frankrijk intensiveren om synergievoordelen te behalen.

6) Funding

Max Havelaar maakt in de activiteiten een onderscheid tussen de kosten van lopende handel (de activiteiten tbv bestaande licentiehouders en ondersteuning van bestaande productgroepen) en innovatie en uitbreiding (investering in het ontwikkelen van nieuwe ketens en nieuwe marktvrage). De kosten van lopende handel moeten worden gefund door middel van de gebruiksrechtvergoeding, de overige door middel van andere geldstromen (subsidies en bijdragen door particulieren / bedrijven). De normdekking voor de lopende kosten is in 2009 gerealiseerd.

Jaarrekening

Balans per 31 december 2009
(in euro)

	31-12-2009	31-12-2008
ACTIVA		
<i>Materiële vaste activa</i>		
Inventaris en verbouwingen	35.803	50.316
<i>Financiële vaste activa</i>		
Aandelen Oikocredit	<u>14.367</u>	<u>14.088</u>
Totaal vaste Activa	50.170	64.404
<i>Vlottende Activa</i>		
Debiteuren	199.664	330.493
Nog te factureren bedragen	432.836	394.458
Overige nog te ontvangen bedragen	162.389	272.320
Effecten	--	200.000
Liquide middelen	<u>939.589</u>	<u>288.552</u>
Totaal vlottende activa	1.734.478	1.485.823
TOTAAL ACTIVA	1.784.648	1.550.227

PASSIVA		
<i>Reserves en fondsen</i>		
- Continuïteitsreserve	840.081	762.494
- Bestemmingsfonds	23.046	144.324
- Reserve activa bedrijfsvoering	<u>35.803</u>	<u>50.316</u>
Totaal reserves en fondsen	898.930	957.134
<i>Kortlopende schulden</i>		
Crediteuren	334.213	250.937
Vooruit ontvangen bedragen	261.702	135.000
Overige nog te betalen bedragen	<u>289.803</u>	<u>207.156</u>
Totaal kortlopende schulden	885.718	593.093
TOTAAL PASSIVA	1.784.648	1.550.227

Staat van baten en lasten over 2009
(in euro)

	Realisatie <u>2009</u>	Begroting <u>2009</u>	Realisatie <u>2008</u>
BATEN			
Baten uit eigen fondswerving			
- donaties, giften en schenkingen	4.010	5.000	10.726
- nalatenschappen	0	0	55.468
Baten uit acties van derden			
Af: directe verwervingskosten	518.720	611.324	581.356
	-4.335	-1.000	-1.290
Subsidies van overheden			
	64.603	25.000	75.000
Baten uit beleggingen			
	20.304	10.000	16.087
Beschikbaar uit fondsenwerving	<u>603.302</u>	<u>650.324</u>	<u>737.347</u>
 (Kosten in % van baten uit eigen fondswerving)	 0,8%	 0,2%	 0,2%
Overige Baten			
Gebruiksrechtvergoeding	1.377.284	1.300.000	1.222.910
Vergoedingen en verkopen materialen	106.653	45.000	53.488
Bijzondere baten	725	0	14.279
Totaal overige baten	<u>1.484.662</u>	<u>1.345.000</u>	<u>1.290.677</u>
 Totaal baten	 <u>2.087.964</u>	 <u>1.995.324</u>	 <u>2.028.024</u>
LASTEN			
Uitvoeringskosten			
ICCO Fruit	121.484	115.000	111.356
ICCO Katoen	193.953	218.324	226.386
Fairtrade Week	352.738	380.000	391.270
Fairtrade Gemeente	20.802	7.000	20.879
SenterNovem Biomass	92.469	0	
Keurmerk activiteiten, beheer en administratie	1.364.722	1.245.000	1.154.405
Totaal lasten	<u>2.146.168</u>	<u>1.965.324</u>	<u>1.904.296</u>
 Tekort respectievelijk Overschot	 -58.204	 30.000	 123.728
 Het Tekort respectievelijk Overschot is onttrokken/ toegevoegd aan:			
- bestemmingsfonds	-121.278	0	12.350
- vrij besteedbaar vermogen	63.074	30.000	111.378
	<u>-58.204</u>	<u>30.000</u>	<u>123.728</u>

	ICCO	ICCO	Fairtrade	Fairtrade	SenterNovem	Keurmerk activiteiten, beheer en administratie	Realisatie	Begroting	Realisatie
	<u>Fruit</u>	<u>Katoen</u>	<u>Week</u>	<u>Gemeente</u>	<u>Biomass</u>		<u>2009</u>	<u>2009</u>	<u>2008</u>
BATEN									
Baten uit eigen fondswerving									
- donaties, giften en schenkingen		4.010					4.010	5.000	10.726
- nalatenschappen							0		55.468
Baten uit acties van derden	50.000	135.000	300.000	18.720		15.000	518.720	611.324	581.356
Af: directe verwervingskosten		-1.335				-3.000	-4.335	-1.000	-1.290
Subsidies van overheden					64.603		64.603	25.000	75.000
Baten uit beleggingen						20.304	20.304	10.000	16.087
Beschikbaar uit fondsenwerving	50.000	137.675	300.000	18.720	64.603	32.304	603.302	650.324	737.347
(Kosten in % van baten uit eigen fondswerving)		1,0%					0,7%	0,2%	0,2%
Overige Baten									
Gebruiksrechtvergoeding						1.377.284	1.377.284	1.300.000	1.222.910
Vergoedingen en verkopen materialen				2.082	27.866	76.705	106.653	45.000	53.488
Bijzondere baten						725	725		14.279
Totaal overige baten	0	0	0	2.082	27.866	1.454.714	1.484.662	1.345.000	1.365.677
Totaal baten	50.000	137.675	300.000	20.802	92.469	1.487.018	2.087.964	1.995.324	2.028.024
LASTEN									
Salarissen/Sociale lasten		38.434		15.600	13.031	527.931	594.996	531.000	507.986
Pensioenlasten		3.494		3.120	1.245	39.326	47.185	85.000	88.819
Overige personeelskosten		3.494	42.473		1.245	84.634	131.846	89.000	54.988
Bestuurskosten						672	672	2.000	247
Huisvestingskosten					872	44.795	45.667	48.000	40.980
Kantoorkosten					1.369	92.859	94.228	77.000	87.480
Kosten FLO						244.433	244.433	220.000	169.644
Controle Keurmerk						75.213	75.213	70.000	46.985
Promotie en publiciteit	121.484	148.531	310.265	2.082		206.542	788.904	808.324	808.538
Internationale activiteiten/productontwikkeling					74.707	48.317	123.024	35.000	98.629
Totaal lasten	121.484	193.953	352.738	20.802	92.469	1.364.722	2.146.168	1.965.324	1.904.296
Tekort respectievelijk Overschot	-71.484	-56.278	-52.738	0	0	122.296	-58.204	30.000	123.728
Het Tekort respectievelijk Overschot is onttrokken/ toegevoegd aan:									
- bestemmingsfonds	-65.000	-56.278					-121.278		12.350
- vrij besteedbaar vermogen	-6.484		-52.738	0	0	122.296	63.074	30.000	111.378
	-71.484	-56.278	-52.738	0	0	122.296	-58.204	30.000	123.728

Kasstroomoverzicht over 2009
(in euro)

	2009	2008
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Resultaat boekjaar	-58.204	123.728
Correctie voor afschrijvingen	23.059	21.440
Mutaties werkkapitaal		
- Vorderingen	202.382	-229.849
- Kortlopende schulden	292.625	-96.367
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
- investeringen materiële vaste activa	-8.546	-9.248
- financiële vaste activa	-279	-273
Afname/Toename Geldmiddelen	<u>451.037</u>	<u>-190.569</u>
Liquide middelen aanvang boekjaar	488.552	679.121
Liquide middelen einde boekjaar	<u>939.589</u>	<u>488.552</u>
	<u>451.037</u>	<u>-190.569</u>

Grondslagen van de financiële verslaglegging

Algemeen

Stichting Max Havelaar, statutair gevestigd aan het Lucasbolwerk 7 te Utrecht, heeft als doel het verbeteren van de levensomstandigheden van boeren in ontwikkelingslanden. Activiteiten bestaan uit het promoten van Fairtrade in Nederland door middel van het Max Havelaar keurmerk.

De waardering van activa en passiva vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders wordt vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen de nominale waarde.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben.

Richtlijn

De jaarrekening 2009 is opgesteld conform richtlijn 650 Fonds wervende Instellingen van de Raad voor de Jaarverslaglegging.

Omrekening vreemde valuta

Vorderingen, schulden en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers, die wordt vermeld bij het betreffende balanshoofd. Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers van afwikkeling.

Grondslagen van waardering activa en passiva

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs, verminderd met cumulatieve afschrijvingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdende met een eventuele residuwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa worden gewaardeerd op de verkrijgingsprijs.

Vorderingen

De vorderingen worden gewaardeerd op de nominale waarde onder aftrek van een voorziening voor mogelijk oninbare vorderingen. Deze voorziening wordt bepaald op basis van een individuele beoordeling van de openstaande posten.

Effecten

De obligaties worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, de aandelen tegen de verkrijgingsprijs of lagere beurswaarde.

Reserves en fondsen

Binnen reserves en fondsen wordt onderscheid gemaakt in vrij besteedbaar vermogen en vastgelegd vermogen.

Vrij besteedbaar vermogen

De continuïteitsreserve is een onderdeel van het vrij besteedbaar vermogen, waarvan de bestedingsmogelijkheid door het bestuur wordt bepaald.

Vastgelegd vermogen

De bestemmingsreserve is een afgezonderd deel van het vastgelegd vermogen, waarvan de beperkte bestedingsmogelijkheid door derden is bepaald. Het fonds activa bedrijfsvoering betreft het deel van het eigen vermogen dat is aangewend voor de financiering van materiële vaste activa.

Grondslagen voor de resultaatbepaling

Baten uit eigen fondsenwerving

Opbrengsten uit donaties, giften en schenkingen worden verantwoord in het jaar van ontvangst.

Nalatenschappen worden opgenomen in het boekjaar waarin de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Voorlopige uitbetalingen in de vorm van voorschotten worden in het boekjaar waarin ze worden ontvangen verantwoord als baten uit nalatenschappen. Voor zover van toepassing worden de opbrengsten verminderd met over de giften en donaties geheven belastingen.

Baten uit acties van derden

De ontvangen bijdragen van derden worden verantwoord als baten uit acties van derden. Baten uit acties van derden worden toegerekend aan het boekjaar waarin ze zijn ontvangen. Baten uit acties van derden die reeds zijn toegezegd, doch nog niet zijn ontvangen worden vermeld onder de Niet uit de balans opgenomen rechten en verplichtingen.

Subsidies van overheden

Subsidies van overheden worden verantwoord in het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Reeds ontvangen subsidievoorschotten, waar in het boekjaar nog geen lasten tegenover staan, worden als vooruit ontvangen bedragen onder de kortlopende schulden opgenomen.

Baten uit beleggingen

Dividenden worden verantwoord in het boekjaar waarin zij betaalbaar worden gesteld. Rentebaten worden verantwoord in het boekjaar waartoe zij behoren. Zowel gerealiseerde als niet-gerealiseerde waardeveranderingen worden verantwoord in de staat van baten en lasten.

Pensioenlasten

De vennootschap heeft een pensioenregeling die wordt gefinancierd door afdrachten aan pensioenuitvoerder, te weten verzekeringsmaatschappij. De pensioenverplichtingen worden gewaardeerd volgens de „verplichting aan de pensioenuitvoerder benadering“. In deze benadering wordt de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als last in de winst-en-verliesrekening verantwoord.

Aan de hand van de uitvoeringsovereenkomst wordt beoordeeld of en zo ja welke verplichtingen naast de betaling van de jaarlijkse aan de pensioenuitvoerder verschuldigde premie op balansdatum bestaan. Deze additionele verplichtingen, waar onder eventuele verplichtingen uit herstelplannen van de pensioenuitvoerder, leiden tot lasten voor de vennootschap en worden in de balans opgenomen in een voorziening. Bij eindloonregelingen wordt een verplichting (voorziening) voor (coming) backservice opgenomen indien toekomstige salarisverhogingen op balansdatum reeds zijn toegezegd.

Grondslagen voor het opstellen van het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de indirecte methode, waarbij het resultaat als uitgangspunt wordt genomen voor het bepalen van de kasstroom uit operationele activiteiten.

Toelichting op de balans per 31 december 2009

Activa

Materiële vaste activa

Inventaris en verbouwingen

Verloop:		<u>2009</u>		<u>2008</u>
Saldo 1 januari	€	50.316	€	62.508
Investerings	€	8.546	€	9.248
Afschrijvingen	€	<u>-/-23.059</u>	€	<u>-/-21.440</u>
Saldo 31 december	€	<u>35.803</u>	€	<u>50.316</u>

Investerings in automatisering worden in 3 jaar afgeschreven, de overige investeringen in 5 jaar.

Alle materiële vaste activa zijn benodigd voor de bedrijfsvoering.

Financiële vaste activa

Aandelen Oikocredit

Sinds 1996 participeert Max Havelaar, in het kader van de doelstelling, in het aandelenkapitaal van Oikocredit. In 2009 zijn uit stockdividend aandelen toegevoegd. De doelstellingen van Oikocredit en Max Havelaar vertonen veel overeenkomsten. Bovendien worden partners van Max Havelaar ondersteund door Oikocredit.

Vlottende Activa

Debiteuren

Het saldo van de debiteuren is in het eerste kwartaal van 2010 grotendeels ontvangen.

Nog te factureren bedragen

Dit betreft het door de licentiehouders aan Max Havelaar verschuldigde gebruiksrechtvergoeding over het vierde kwartaal 2009. Dit is in februari 2010 gefactureerd aan de licentiehouders.

Overige nog te ontvangen bedragen

		<u>2009</u>		<u>2008</u>
Nog te ontvangen rente	€	9.599	€	6.489
Nog te ontvangen subsidie (Buza/TMF)	€	0	€	35.000
Nog te ontvangen subsidie (Fairtrade Gemeente)	€	0	€	20.880
Nog te ontvangen subsidie (Max Havelaar lecture)	€	0	€	25.000
Nog te ontvangen subsidie (NCDO Fairtrade Express)	€	10.000	€	0
Nog te ontvangen subsidie (SenterNovem Biomass)	€	64.603	€	0
Nog te ontvangen Nalatenschap	€	0	€	180.468
Nog te ontvangen omzetbelasting	€	<u>43.670</u>	€	<u>4.483</u>
	€	<u>127.872</u>	€	<u>272.320</u>

Effecten

Conform de financiële strategie zijn de aandelen in 2008 verkocht omdat gekozen is voor een meer risicomijdend beleggingsprofiel. In april 2009 zijn de obligaties (nominale waarde € 200.000) verkocht met een boekwinst van € 13.446.

Liquide middelen

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van Max Havelaar.

Passiva

Reserves en fondsen

Continuïteitsreserve

Het saldo over 2009 is hieraan toegevoegd.

Verloop:		<u>2009</u>		<u>2008</u>
Saldo 1 januari	€	762.494	€	638.925
Uit resultaat bestemming	€	63.074	€	111.377
Overgeboekt van Reserve activa bedrijfsvoering	€	<u>14.513</u>	€	<u>12.192</u>
Saldo 31 december	€	<u>840.081</u>	€	<u>762.494</u>

Max Havelaar kiest als norm voor het eigen vermogen minimaal één jaar de vaste kosten van de organisatie. Onder de vaste kosten worden verstaan de bestuurs-, vaste personeels-, huisvestings-, kantoor-, controle- en internationale activiteiten kosten. De variabele kosten variëren met de omzet en hoeven dus niet gereserveerd te worden.

Volgens deze norm zou het eigen vermogen € 989.000 moeten zijn.

Ondanks de toevoeging van het positieve saldo aan de Continuïteitsreserve is aan deze norm nog niet voldaan.

Bestemmingsfonds

Met de Stichting ICCO Interkerkelijke Organisatie voor Ontwikkelingssamenwerking is een strategische samenwerkingsovereenkomst aangegaan. ICCO financiert de campagne om de verkrijgbaarheid te vergroten van fruit met het Max Havelaar keurmerk en de ontwikkeling en introductie van katoen.

In 2008 waren de toegekende subsidie bedragen niet volledig besteed. Deze zijn in 2009, in overleg met ICCO, voor het grootste deel alsnog uitgegeven. Het restant zal in 2010 worden besteed.

	1 januari	Toevoeging	Onttrekking	31 december
	<u>2009</u>	<u>2009</u>	<u>2009</u>	<u>2009</u>
ICCO Fruit	€ 65.000	€ 50.000	€ 115.000	€ 0
ICCO Katoen	€ 79.324	€ 135.000	€ 191.278	€ 23.046
Totaal	<u>€ 144.324</u>	<u>€ 185.000</u>	<u>€ 306.278</u>	<u>€ 23.046</u>

Reserve activa bedrijfsvoering

Verloop:		<u>2009</u>		<u>2008</u>
Saldo 1 januari	€	50.316	€	62.508
Overgeboekt naar besteedbaar vermogen	€	-/-14.513	€	-/-12.192
Uit resultaat bestemming	€	--	€	--
Saldo 31 december	€	<u>35.803</u>	€	<u>50.316</u>

Dit deel van het eigen vermogen kan niet zonder meer worden besteed, omdat hiermee de activa voor de bedrijfsvoering zijn gefinancierd. De stand van het reserve is gelijk aan de boekwaarde van de materiële vaste activa per 31 december 2009.

Kortlopende schulden

Crediteuren

Veel van de kosten voor promotie en publiciteit zijn geconcentreerd rondom de Fairtrade Week, die begin november plaatsvond. Hierdoor is deze post hoger dan vorig jaar. Alle crediteuren zijn betaald in het 1^e kwartaal 2010.

Vooruit ontvangen bedragen

	<u>2009</u>	<u>2008</u>
ICCO Fruit	€ 50.000	€ 0
ICCO Katoen	€ 135.000	€ 135.000
ICCO Fairtrade Week	€ 75.000	€ 0
Vooruit ontvangen huur	€ 1.702	€ 0
Totaal	<u>€ 261.702</u>	<u>€ 135.000</u>

Overige nog te betalen bedragen

Dit betreft verplichtingen die in 2009 zijn aangegaan en die als volgt gespecificeerd kunnen worden:

	<u>2009</u>	<u>2008</u>
Eindejaarsuitkering, opgebouwd vakantiegeld en vrije dagen	€ 67.802	€ 56.221
Loonbelasting, sociale lasten en pensioenpremie	€ 9.819	€ 8.998
FLO-cert	€ 0	€ 37.700
Ontwikkelingskosten website	€ 0	€ 14.515
Fairtrade Week 2008	€ 20.000	€ 43.180
Fairtrade Foundation Engeland	€ 0	€ 15.000
SMOM duurzaam inkoop overheid	€ 0	€ 19.965
Reservering accountantskosten	€ 8.465	€ 6.300
FLO Globescan	€ 7.202	€ 0
Control Union Inspecties	€ 11.050	€ 0
Biomass	€ 41.230	€ 0
Boek Fairtrade hotel	€ 40.485	€ 0
Fairtrade wedding	€ 20.000	€ 0
Fruit campagne	€ 52.000	€ 0
Overig	€ 4.750	€ 5.277
Saldo 31 december 2009	<u>€ 282.803</u>	<u>€ 207.156</u>

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Reeds toegekende bijdragen

ICCO heeft voor 2010 de volgende bijdragen reeds goedgekeurd: ICCO Fruit € 50.000, ICCO Katoen € 135.000, Fairtrade Week € 75.000.

Het Biomass project wordt in 2010 afgerond. Het totale project bedraagt € 798.274, waarvan in 2009 € 92.469 is uitgegeven.

Huurverplichtingen

Max Havelaar huurt een kantoor aan het Lucas Bolwerk te Utrecht. Het huurcontract eindigt van rechtswege op 30 april 2014 met 2 optieperiodes van 5 jaar. Een deel van de ruimte wordt onderverhuurd. De bruto huurlast bedraagt in 2010 op jaarbasis € 59.466. De huur wordt de komende jaren stapsgewijs verhoogd en zal vanaf 2012 € 68.970 op jaarbasis bedragen.

Bankgarantie

Aan verhuurder is een bankgarantie van € 17.243 afgegeven.

Toelichting op de staat van baten en lasten over 2009

Doelbestedingspercentage van de baten

Bestedingen aan doelstellingen / baten aan doelstelling 130%

Doelbestedingspercentage van de lasten

Bestedingen aan doelstellingen / totale lasten 37%

Fondsenwervingspercentage

Kosten eigen fondsenwerving / baten eigen fondsenwerving 0,7%

Baten uit eigen fondswerving

Donaties, giften en schenkingen

Incidenteel worden er giften en donaties ontvangen van particulieren.

Onze boodschap is dat de beste manier om kleine boeren en plantage werkers in ontwikkelingslanden te helpen het kopen van producten met het Max Havelaar keurmerk is.

Mensen die meer willen doen, kunnen een donatie overmaken aan Max Havelaar. Hoewel het om een relatief klein bedrag gaat, willen we onze donateurs garanderen dat wij op een nette manier met deze giften omgaan. Daarom hebben we bij het Centraal Bureau Fondsenwerving een "verklaring van geen bezwaar" aangevraagd.

Giften worden gebruikt voor de ontwikkeling en introductie van katoen met het Fairtrade/Max Havelaar keurmerk.

Nalatenschappen

Max Havelaar heeft in 2006 een legaat ontvangen uit de nalatenschap van mevrouw A.J.P. Smits te Boxtel. Eind 2008 heeft de notaris het legaat vastgesteld op € 180.468. Hiervan is € 125.000 verantwoord in 2007, het restant van € 55.468 is in 2008 opgenomen.

Baten uit beleggingen

Bij de verkoop van de obligaties is een positief resultaat van € 10.065 behaald ten opzichte van de boekwaarde (nominaal). Daarnaast is rente ontvangen via de spaarrekeningen bij de RABO bank en de ASN rekening.

Acties van Derden

Volgens Richtlijn 650 Fonds wervende Instellingen moeten ontvangsten van andere fonds wervende instellingen apart worden verantwoord.

Project	Begroot	Realisatie	Opmerking
ICCO fruit rest 2008	€ 65.000	€ 0	via bestemmingsfonds
ICCO Fruit 2009	€ 50.000	€ 50.000	
ICCO Katoen rest 2008	€ 79.324	€ 0	via bestemmingsfonds
ICCO katoen 2009	€ 135.000	€ 135.000	
FT week ICCO	€ 75.000	€ 75.000	
FT week Oxfam Novib	€ 75.000	€ 75.000	
FT week Doen	€ 75.000	€ 75.000	
NCDO FT express (SRV)	€ 50.000	€ 50.000	
Rabobank Kick off	€ 0	€ 25.000	
FT Gemeente	€ 7.000	€ 18.720	
Triodos MH lecture	€ 0	€ 15.000	
Totaal	€ 611.324	€ 518.720	

Overige Baten

Gebruiksrechtvergoeding

Deze kunnen als volgt per product worden gespecificeerd (in euro):

<u>Product</u>	<u>Realisatie</u> <u>2009</u>	<u>Begroot</u> <u>2009</u>	<u>Realisatie</u> <u>2008</u>
Koffie	€ 628.782	€ 550.000	€ 605.977
Cacao	€ 417.681	€ 200.000	€ 111.004
Honing	€ 15.286	€ 10.000	€ 11.264
Bananen	€ 187.582	€ 200.000	€ 191.773
Thee	€ 54.147	€ 25.000	€ 29.890
Vruchtensap	€ 45.571	€ 35.000	€ 42.055
Overig fruit	€ 42.481	€ 40.000	€ 51.887
Rijst	€ 20.231	€ 15.000	€ 11.581
Suiker	€ 32.728	€ 25.000	€ 22.744
Wijn	€ 87.595	€ 60.000	€ 76.636
IJs	€ 16.364	€ 70.000	€ 44.791
Katoen	€ 50.568	€ 25.000	€ 23.306
Bloemen	€ 92.472	€ 45.000	€ 0
Noten en Olie	€ 2.687	€ 0	€ 0
Subtotaal	€ 1.694.175	€ 1.300.000	€ 1.222.908
Af: korting	-€ 316.891	€ 0	€ 0
Totaal gebruiksrecht	€ 1.377.284	€ 1.300.000	€ 1.222.908

Op 1 juli 2009 heeft Max Havelaar een kortingsmodel geïntroduceerd voor Licentiehouders. Afhankelijk van de afzet in Fairtrade producten worden er kortingen van 25, 50 of 75% gegeven. De licentiebijdragen worden gepubliceerd op de website:

<http://www.maxhavelaar.nl/ondernemersloket/producentenenimporteursfairtrade>.

Vergoedingen en verkoop materialen

Hoger dan begroot door een vergoeding van licentiehouders voor deelname aan de Horecava, doorberekende kosten aan zusterorganisaties en de bijdragen van de partners in het Biomass project.

Subsidies

Voor het project Biomass is door SenterNovem een subsidie toegekend aan de drie participanten in het project: ICCO, Eneco en Stichting Max Havelaar. De kosten voor het gehele project bedragen voor 2009 en 2010 € 798.274. Ons aandeel is € 586.169, waarvan 75% door SenterNovem wordt gesubsidieerd. Een groot deel van deze kosten betreffen additionele kosten voor pilots en research. Het niet subsidiabele deel van de kosten kan in rekening worden gebracht bij ICCO en Eneco, zodat de resterende kosten voor Max Havelaar nihil zijn. Max Havelaar treedt richting SenterNovem op als penvoerder voor het project. De voor het project toegekende subsidie wordt geheel onder e baten verantwoord, terwijl de kosten van ICCO en Eneco onder de lasten zijn opgenomen. De totale kosten voor dit project waren in 2009 € 92.469. Hiervoor hebben we € 64.603 subsidie ontvangen.

Lasten

Salarissen

In 2009 zag de bezetting er als volgt uit:

<u>Medewerkers</u>	<u>januari</u>	<u>december</u>
Peter d'Angremond (Directeur, in dienst per 1 juli)	0,00	1,00
Willeke Drost (in dienst per 1 september)	0,00	0,40
Fenny Eshuis	0,84	0,84
Mirjam Groten	0,60	0,60
Jos Harmsen	0,80	0,80
Han Hoogvliet	0,80	0,80
Margret van Irsel	0,75	0,53
Bert Jongert	0,80	0,80
Manon van Roon	0,80	0,80
Roosmarie Ruigrok (in dienst per 15 april)	0,00	0,70
Coen de Ruiter (Directeur, vertrokken per 30 juni)	0,90	0,00
Jochum Veerman	0,80	0,80
Judith Verkuil	0,90	0,90
Pauline de Visser	0,70	0,70
Christine Vogelaar (in dienst per 14 april)	0,00	1,00
Totaal	8,69	10,67

Op balansdatum hadden Willeke Drost, Judith Verkuil en Christine Vogelaar een tijdelijk dienstverband. Mirjam Groten heeft inmiddels een vast dienstverband gekregen. Daarnaast is Hester Kleingeld werkzaam als vrijwilliger.

Christine Vogelaar is 50% werkzaam voor Max Havelaar België. Deze kosten worden via de post "Vergoedingen en verkoop materialen" doorberekend.

De directie is in 2009 gewijzigd. Coen de Ruiter (0,9 fte) ontving tot en met juni 2009 een bruto jaarsalaris van € 44.044 (2008: € 75.561). Zijn opvolger Peter d'Angremond ontving voor de periode juli tot en met december € 40.273 (1,0 fte).

Pensioenlasten

De pensioenen (eindloonregeling) zijn ondergebracht bij pensioenverzekeraar SNS Reaal. In de begroting is de backservice te hoog ingeschat.

Overige personeelskosten

In 2009 is een medewerkster met zwangerschapsverlof geweest. Gedurende haar afwezigheid werd ze vervangen door ingehuurd personeel.

Bezoldiging bestuurders

Het bestuur is onbezoldigd en ontvangt alleen op verzoek een reiskostenvergoeding.

Huisvestingskosten

Het kantoorpand wordt gehuurd van Unitas SSR en werd gezamenlijk gebruikt met het Register Historisch Onderzoek B.V.

Onze onderhuurder, het Register, heeft per 1 juli 2009 het pand verlaten. De resterende looptijd van het huurcontract is afgekocht.

Voor de bovenverdieping hebben we per 1 oktober 2009 een nieuwe huurder (Export Partners B.V.) gevonden. Door de uitbreiding in personeel is Max Havelaar zelf een groter deel van het pand gaan gebruiken.

Kantoorkosten

Hieronder valt een groot aantal kleine posten. Terwijl bij de huisvestingskosten alle posten meevielen, zijn hier over de hele linie de kosten net iets hoger. De stijging komt door hogere representatiekosten, reis- en verblijfkosten, telefoon en afschrijvingskosten. Dit wordt veroorzaakt door het toegenomen aantal medewerkers.

Kosten FLO

Het ontwikkelen van keurmerkvoorwaarden, nieuwe producten en het monitoren van producenten gebeurt centraal vanuit FLO, de internationale koepelorganisatie. De kosten hiervan worden op basis van gebruiksrechtvergoeding over de aangesloten keurmerkorganisaties verdeeld.

Controle Keurmerk

Hieronder vallen de kosten van de controlebezoeken bij licentiehouders, die door Control Union worden uitgevoerd en de registratiekosten van het keurmerk.

Promotie en publiciteit

De meeste kosten hangen samen met de vernieuwde website, de Fairtrade Week, de campagnes over fruit, over foute katoen en de Fairtrade gemeentes.

Internationale kosten en productontwikkeling

Oorzaak voor de overschrijding zijn de kosten voor het Biomass project, die niet begroot waren.

Utrecht, 29 juni 2010

Het bestuur van Stichting Max Havelaar,
Voorzitter Tineke Bahlmann
Penningmeester Marilou van Golstein-Brouwers
Natasja van der Berg
Cees Manten
Henk van der Kolk

Overige gegevens

Accountantsverklaring

Voor de accountantsverklaring wordt verwezen naar de hierna opgenomen accountantsverklaring.

Gebeurtenis na balansdatum

In 2010 heeft de Nederlandse Postcode Loterij Max Havelaar aangewezen als beneficiënt voor een periode van 5 jaar. Samen met Fair Trade Original en de Landelijke Vereniging van Wereldwinkels zal het programma "Doorbraak Fairtrade in Nederland" worden uitgevoerd. Hieraan is een totale vergoeding van 1 miljoen euro per jaar gekoppeld.

Verwerking resultaat

Van het resultaat (tekort van € 58.204) is € 121.278 onttrokken van het bestemmingsfonds en is € 70.074 toegevoegd aan de continuïteitsreserve.

Deloitte

Deloitte Accountants B.V.
Stationsplein 6
2275 AZ Voorburg
Postbus 90721
2509 LS Den Haag

Tel: 088 288 2888
Fax: 088 288 9813
www.deloitte.nl

Het Bestuur van
Stichting Max Havelaar
3500 BG UTRECHT

Datum	Behandeld door	Kenmerk
29 juni 2010	H.L.A. Habraken RA	84.800/063-sg

Accountantsverklaring

Wij hebben de jaarrekening 2009 van Stichting Max Havelaar te Utrecht bestaande uit de balans per 31 december 2009 en de staat van baten en lasten over 2009 met de toelichting gecontroleerd.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van Stichting Max Havelaar is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 650 "Fondsenwervende instellingen". Deze verantwoordelijkheid omvat onder meer: het ontwerpen, invoeren en in stand houden van een intern beheersingssysteem relevant voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat, zodanig dat deze geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten bevat, het kiezen en toepassen van aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving en het maken van schattingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Op alle opdrachten verricht door Deloitte zijn de 'Algemene Voorwaarden Dienstverlening Deloitte Nederland, Juni 2009' gedeponereerd bij de Kamer van Koophandel onder nummer 24362837 van toepassing.

Deloitte Accountants B.V. is ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel te Rotterdam onder nummer 24362853.

Member of
Deloitte Touche Tohmatsu

Deloitte

2

29 juni 2010

84.800/063-sg

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van de professionele oordeelsvorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. In die beoordeling neemt de accountant in aanmerking het voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat relevante interne beheersingssysteem, teneinde een verantwoorde keuze te kunnen maken van de controle-werkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn maar die niet tot doel hebben een oordeel te geven over de effectiviteit van het interne beheersingssysteem van de stichting. Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van schattingen die het bestuur van de stichting heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Max Havelaar per 31 december 2009 en van het exploitatieresultaat over 2009 in overeenstemming met Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 650 "Fondsenwervende instellingen".

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend,

H.L.A. Habraken RA